

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 26 sierpnia 2003 r.

w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego

Na podstawie art. 36 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Nadzór nad legalnością i prawidłowością przebiegu wykonywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu, tymczasowego aresztowania, zatrzyma-

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679 oraz z 2003 r. Nr 111, poz. 1061 i Nr 142, poz. 1380.

nia oraz środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie zamkniętym, a także kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności, zwany dalej „nadzorem penitencjarnym”, sprawuje sędzia penitencjarny sądu okręgowego, w którego okręgu wykonywane są te kary lub środki.

2. Nadzór penitencjarny sprawuje się również nad wykonywaniem kary aresztu wojskowego, tymczasowego aresztowania zastosowanego przez sąd wojskowy, jak również zatrzymania i kary ograniczenia wolności wykonywanej w wydzielonej jednostce wojskowej. Nadzór ten sprawuje wojskowy sędzia penitencjarny wojskowego sądu garnizonowego, w którego okręgu wykonywane są te kary lub środki.

3. W wydzielonym pomieszczeniu Policji lub Straży Granicznej, o którym mowa w art. 251 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy, nadzór penitencjarny sprawuje sędzia penitencjarny, a w wydzielonym pomieszczeniu aresztu garnizonowego — wojskowy sędzia penitencjarny.

4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do nadzoru penitencjarnego sprawowanego w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych.

§ 2. 1. Nadzór penitencjarny sprawowany w zakładzie karnym przez sędziego penitencjarnego sądu okręgowego lub wojskowego sędziego penitencjarnego wojskowego sądu garnizonowego, zwanego dalej „sędzią penitencjarnym”, polega na kontroli i ocenie, w szczególności:

- 1) legalności wykonywania orzeczonej kary, legalności osadzenia i przebywania skazanych w zakładach karnych oraz ich zwalniania z tych zakładów;
- 2) wykonywania zadań penitencjarnych i działalności resocjalizacyjnej zakładu karnego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanych, zwłaszcza przestrzegania praw i obowiązków skazanych oraz zasadności i skuteczności stosowanych metod i środków oddziaływania penitencjarnego, prawidłowości i terminowości dokonywania okresowych ocen postępów w resocjalizacji i opiniowania skazanych;
- 3) działalności zakładu karnego w zakresie rozpoznawania osobowości skazanych, zwłaszcza przeprowadzania badań psychologicznych i psychiatrycznych oraz gromadzenia informacji dotyczących osoby skazanego;
- 4) kwalifikowania skazanych do właściwych systemów wykonywania kary, ustalania indywidualnych programów oddziaływania oraz sposobu ich realizacji;
- 5) kwalifikowania skazanych jako niebezpiecznych;
- 6) prawidłowości zaliczenia skazanych do odpowiednich grup i podgrup klasyfikacyjnych, kierowania do właściwych zakładów karnych, rozmieszczania wewnątrz tych zakładów, jak również dokonywania zmian w tym zakresie;
- 7) różnicowania sposobu i warunków wykonywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu i kary aresztu wojskowego;
- 8) ustalonego w zakładzie karnym porządku i dyscypliny;
- 9) wykorzystywania pracy jako środka oddziaływania penitencjarnego, przestrzegania przepisów dotyczących czasu, bezpieczeństwa i higieny pracy, kierowania w pierwszej kolejności do odpłatnego zatrudnienia zobowiązanych do świadczeń alimentacyjnych, a także skazanych mających szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną, oraz prawidłowości ustalania należności za pracę;
- 10) kierowania skazanych do nauczania ogólnego i zawodowego, jak również przestrzegania ustalonych zasad szkolenia i samokształcenia;
- 11) organizowania czasu wolnego skazanych, zwłaszcza organizowania zajęć kulturalno-oświatowych, zajęć wychowania fizycznego i sportowych, oraz pobudzania aktywności społecznej skazanych;
- 12) prawidłowości przyznawania nagród, ulg i zezwoleń na czasowe opuszczenie zakładu karnego oraz wymierzania kar dyscyplinarnych i wykorzystywania ich jako środka oddziaływania penitencjarnego;
- 13) współdziałania ze społeczeństwem, zwłaszcza z zakładami pracy zatrudniającymi skazanych, placówkami oświatowo-wychowawczymi i rodzinami skazanych, zwłaszcza młodocianych, oraz pozyskiwania ich do udziału w procesie wychowawczym;
- 14) przestrzegania praw skazanych w zakresie korzystania z praktyk i postug religijnych, uczestniczenia w prowadzonym nauczaniu religii i udziału w działalności charytatywnej i społecznej kościoła lub innego związku wyznaniowego;
- 15) warunków bytowych skazanych, stanu opieki medycznej i stanu sanitarnego;
- 16) prawidłowości i terminowości załatwiania próśb, skarg i wniosków skazanych;
- 17) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadamiania o przystąpieniu do wykonania orzeczenia lub o braku możliwości przystąpienia do jego wykonywania oraz przesyłania obliczenia kary;
- 18) prawidłowości i terminowości realizacji świadczeń alimentacyjnych oraz innych należności stwierdzonych tytułem wykonawczym;
- 19) przestrzegania przepisów o bezpieczeństwie w zakładzie karnym, w tym przepisów dotyczących użycia broni, siły fizycznej i środków przymusu bezpośredniego;

- 20) prawidłowości postępowania administracji zakładu karnego w razie ujawnienia popełnienia przestępstwa, a także w wypadkach buntów, samouszkodzeń i zgonów;
- 21) zakresu, terminowości i trafności podejmowanych czynności mających na celu przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 22) udzielania pomocy postpenitencjarnej, zwłaszcza w zakresie uzyskania przez skazanego dokumentów tożsamości, znalezienia pracy i zakwaterowania po zwolnieniu z zakładu karnego, a także pomocy w ustaleniu niezdolności do pracy i prawa do renty z tytułu tej niezdolności.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do nadzoru penitencjarnego w aresztach śledczych, z tym że nadzór ten powinien uwzględniać również potrzebę zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego, przestrzegania w stosunku do tymczasowo aresztowanych niezbędnej w tym zakresie izolacji oraz zapobiegania wzajemnej ich demoralizacji i zapewnienia bezpieczeństwa w areszcie.

3. Nadzór penitencjarny sprawowany przez sędziego penitencjarnego w pomieszczeniach, o których mowa w art. 251 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny wykonawczy, oraz w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych obejmuje odpowiednio zakres określony w ust. 1, a nadto kontrolę i ocenę:

- 1) okresu pobytu osadzonych w tych pomieszczeniach;
- 2) prawidłowości rozmieszczenia osadzonych w pomieszczeniach, niezbędnego dla utrzymania porządku i zapobieżenia wzajemnej ich demoralizacji;
- 3) stanu zabezpieczenia technicznego i wyposażenia pomieszczeń, w których przebywają osadzeni.

§ 3. 1. Nadzór penitencjarny sprawowany przez sędziego penitencjarnego nad wykonywaniem środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem sprawcy w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym lub leczenia odwykowego polega na kontroli i ocenie:

- 1) legalności umieszczenia i przebywania sprawców w zakładach oraz ich zwalniania z tych zakładów;
- 2) warunków, w jakich przebywają sprawcy, a w szczególności warunków bytowych, stanu opieki medycznej i stanu sanitarnego oraz zasad postępowania z nimi w zakładzie;
- 3) środków przedsięwziętych w celu uniemożliwienia sprawcom umieszczonym w zakładzie ucieczki z tego zakładu;
- 4) przestrzegania obowiązku zawiadamiania sądu o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w zakładzie i postępach w leczeniu lub terapii oraz o braku potrzeby dalszego pozostawiania sprawcy w zakładzie.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio przy sprawowaniu nadzoru penitencjarnego nad wykonywaniem tymczasowego aresztowania w postaci umieszczenia w zakładzie leczniczym, jak również przy sprawowaniu takiego nadzoru w zakładzie leczniczym, w którym przebywają osoby pozbawione wolności na obserwacji w związku z prowadzonym postępowaniem karnym.

3. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio przy sprawowaniu nadzoru penitencjarnego w publicznych zakładach opieki zdrowotnej, w których umieszczone są osoby pozbawione wolności.

§ 4. 1. Sędzia penitencjarny sprawuje nadzór penitencjarny:

- 1) przeprowadzając okresowe wizytacje jednostek kontrolowanych lub wizytacje doraźne obejmujące całość spraw podlegających kontroli i ocenie albo wybrane zagadnienia;
- 2) wydając zalecenia powizytacyjne oraz kontrolując prawidłowość i terminowość ich realizacji;
- 3) wydając decyzje i zarządzenia w przypadkach przewidzianych w ustawie;
- 4) podejmując inne niezbędne czynności.

2. Wizytacje okresowe przeprowadza się nie rzadziej niż raz w roku.

§ 5. 1. W razie stwierdzenia w toku wykonywania nadzoru penitencjarnego istotnych uchybień w działaniu organu orzekającego lub wykonującego orzeczenie, sędzia penitencjarny podejmuje niezwłocznie, w granicach swoich uprawnień, stosowne czynności zmierzające do usunięcia tych uchybień.

2. W przypadku zarządzenia, w razie potrzeby, zwolnienia osoby pozbawionej wolności niezgodnie z prawem, sędzia penitencjarny niezwłocznie przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego stosowne zarządzenie wraz z nakazem zwolnienia.

§ 6. 1. Po zakończeniu wizytacji sędzia penitencjarny zapoznaje dyrektora jednostki kontrolowanej z wynikami wizytacji, umożliwiając mu ustosunkowanie się do dokonanych ustaleń i zaleceń powizytacyjnych.

2. W miarę potrzeby, zwłaszcza jeżeli w toku wizytacji stwierdzono istotne uchybienia w działalności kontrolowanej jednostki lub zastrzeżenia co do realizowanych przez nią zaleceń, o terminie i przedmiocie czynności, o której mowa w ust. 1, zawiadamia się właściwy organ nadrzędny nad kontrolowaną jednostką.

§ 7. 1. Z przebiegu wizytacji sędzia penitencjarny sporządza sprawozdanie, które powinno zawierać w szczególności: wskazanie terminu przeprowadzenia wizytacji oraz zakresu czasowego i tematycznego wizytacji, szczegółową ocenę pracy wizytowanej jednostki i stwierdzone uchybienia, ocenę sposobu wykonania zaleceń związanych z poprzednią wizytacją, ustalenie wyników przeprowadzonej wizytacji wraz z zaleceniami.

mi powizytacyjnymi, zmierzającymi do usunięcia stwierdzonych uchybień i zapobieżenia ich powstawaniu. Sędzia penitencjarny wyznacza termin do poinformowania go o zakresie i sposobie wykonania zaleceń powizytacyjnych.

2. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, przechowuje się we właściwym sądzie okręgowym lub wojskowym sądzie garnizonowym, jego odpis zaś przesyła, w terminie 14 dni od zakończenia wizytacji, dyrektorowi kontrolowanej jednostki, a w razie potrzeby również właściwemu organowi nadrzędnemu nad tą jednostką, w celu podjęcia stosownych czynności.

3. Odpisy sprawozdania przesyła się Ministrowi Sprawiedliwości oraz odpowiednio Ministrowi Obrony Narodowej lub ministrowi właściwemu do spraw we-

wewnętrznych albo ministrowi właściwemu do spraw zdrowia.

§ 8. Sędzia penitencjarny, w miarę potrzeby, udziela odpowiedniej pomocy administracji nadzorowanych jednostek, zwłaszcza w zakresie stosowania przepisów prawa.

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2003 r.²⁾

Minister Sprawiedliwości: w z. *J. Łankiewicz*

²⁾ Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowego zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego (Dz. U. Nr 111, poz. 698).